

לו מסַגֶּרֶת טַפַּח סָבִיב וְעִשִּׂיתָ זֶר זָהָב לְמִסְגֶּרְתּוֹ סָבִיב: פֶּרֶק ל (א) וְעִשִּׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קִטְרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: ... (ג) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת גִּגּוֹ וְאֶת קִירְתָּיו סָבִיב וְאֶת קִרְנֹתָיו וְעִשִּׂיתָ לּוֹ זֶר זָהָב סָבִיב:

9. שמות* פרשת תרומה (פרק כה פסוק י

(י) וְעִשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם וְחֹצֵי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי רִחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: ... (כג) וְעִשִּׂיתָ שְׁלֹחַן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם אַרְכּוֹ וְאִמָּה רִחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: ... (לא) וְעִשִּׂיתָ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה הַמְּנֹרֶה יִרְכָּה וְקִנָּה גְבִיעֵיהָ כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנֶה יְהִי: (א) וְעִשִּׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אַרְךָ וְחֲמֵשׁ אַמּוֹת רָחֵב רְבועֵי יְהִי הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁלֵּשׁ אַמּוֹת קִמְתּוֹ: פֶּרֶק ל (א) וְעִשִּׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קִטְרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (ב) אִמָּה אַרְכּוֹ וְאִמָּה רִחְבוֹ רְבועֵי יְהִי וְאִמָּתַיִם קִמְתּוֹ מִמָּנֶה וְקִרְנֹתָיו:

תפקידה של המנורה

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

מתיב רב ששת: מחוץ לפרוכת העדת יערך, וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו; אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב: זו נר מערבי, שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים

11. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל

12. עין איה שבת ב טז

האורה הפנימית, אורה של תורה, רוח הקודש והנבואה, ששופע בישראל ביחוד ממקום בית המקדש יצאה האורה, היא האורה האלקית שמאירה בישראל לבדם ואין לזרים חלק בו. והנה גם אם היו ישראל ע"י הדרכת התורה האלקית, שמרוממתם מכל השפלות החומריות ומקרבתם לאור האלקי, עלולים עי"ז להיות מתנהגים באפלה בחיים החיצוניים, בלא התקדמות, בלא סדרים, בלא פאר ונעימות חיצוני דורש עמו חכמה מעשית רבה, ג"כ הי' הדבר שוה וכדאי. אמנם תורת ד' תלמדנו ג"כ ארחות חיים, ועל פיה נראה אור ג"כ בחיים החיצוניים, ללכת קוממיות ולהיות גוי איתן מלא חכמה מעשית וכליל יופי, ע"י כח הקדושה המיוחדת שהיא מעלה את ישראל למצב רם ברוח קדושה ודעת אלהים ודרכיו, היא עצמה מפזרת אורה ג"כ למחוץ לפרכת העדות. באה לזה המנורה דוקא מחוץ לפרכת, להורות שמן האורה הפנימית שכולה אומרת כבוד אלקים, תופיע ג"כ לישראל אורה חיצונית, בנימוסים אנושיים טובים ויפים, ובתיקוני מדינה וממלכה נוחים ונעימים. ועל זאת יש להתפלא למה צריך עם הקודש עם האורה הפנימית, אורה חיצונית, שתועלתה מתפשטת רק ע"פ הסדר של החיים הנהוגים בעמים, המוכרחים להגדיל אשרם רק ע"פ סדרי החיים החיצוניים. והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו, היו מוצלחים ודבר לא חסר להם, באין צורך להתחכמות מעשית, ע"י מעשה ניסים ויד ד' החזקה בגילוי שכינה. א"כ מעלתן של ישראל הלא אינה צריכה כלל, לאלה המעלות הנמוכות של החיים התרבותיים, ואורה זו החיצונית למה.

פרשת תרומה – הסוד של המנורה

ההבדל בין הכלים הפנימיים למנורה

1. שמות* פרשת תרומה (פרק כה פסוק י

(י) וְעִשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם וְחֹצֵי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי רִחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: ... (כג) וְעִשִּׂיתָ שְׁלֹחַן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם אַרְכּוֹ וְאִמָּה רִחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: (לא) וְעִשִּׂיתָ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה הַמְּנֹרֶה יִרְכָּה וְקִנָּה גְבִיעֵיהָ כַּפְתָּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמָּנֶה יְהִי:

2. שמות* פרשת תרומה (פרק כו פסוק לה

וְשַׁמֶּת אֶת הַשְּׁלֹחַן מִחוּץ לַפְּרֹכֶת וְאֶת הַמְּנֹרֶה נִכַּח הַשְּׁלֹחַן עַל צִלְע הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה וְהַשְּׁלֹחַן תִּתֵּן עַל צִלְע צָפוֹן: רשב"ם

(לא) ועשית מנורת וגו' - להאיר על השולחן, כדכת' ואת המנורה נכח השלחן:

3. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כה עמוד ב

אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים - ידרים, ושיעשיר - יצפין, וסימניך: שלחן בצפון ומנורה בדרום;

4. העמק דבר שמות* פרשת תצוה (פרק כו פסוק כ

אור התורה שהוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכינה בישראל, בא בשפע ע"י אמצעות שני כלי קודש, היינו הארון והמנורה, ונשתנו פעולותיהם, הארון בא ליעוד הדברות שבכתב וגם לצווי בקבלה בע"פ וכמש"כ לעיל כ"ה כ"ב, ועדיין אין בזה כח הפלפול והחידוש שיהא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל, ולזה הכח הנפלא שנקרא תלמוד ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חכמות וכל כחות הנדרש לפלפולה של תורה, וכל זה נכלל בכפתורים ופרחים

5. של# מסכת תענית פרק תורה אור

קמז. על - זה פירשתי, ענין שלחן בצפון, מנורה בדרום (יומא כא ב). דכתיב (שמות כו, לה) 'ושמת את השלחן מחוץ לפרכת ואת המנורה נכח השלחן'. תלה המנורה בשלחן. ולפי פשוטו שהמנורה חשובה מהשלחן, איפכא הוה ליה למתלי.

6. שמות* פרשת תרומה (פרק כה פסוק יד

(יד) וְהִבַּאתְךָ אֶת הַבָּדִים בְּטַבְעוֹת עַל צִלְעֵת הָאָרֶן לְשֵׂאת אֶת הָאָרֶן בָּהֶם: ... (כח) וְעִשִּׂיתָ אֶת הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא בָּם אֶת הַשְּׁלֹחַן: פֶּרֶק כז (ו) וְעִשִּׂיתָ בָּדִים לְמִזְבֵּחַ בָּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת: (ז) וְהִבַּאתְךָ אֶת בָּדָיו בְּטַבְעוֹת וְהָיוּ הַבָּדִים עַל שְׁתֵּי צִלְעוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּשֵׂאת אֹתוֹ:

7. במדבר* פרשת במדבר (פרק ד פסוק ט

(ט) וְלָקַחְוּ בְּגָד תְּכֵלֶת וְכֹסֵף אֶת מְנֹרֶת הַמָּאוֹר וְאֶת נִרְתִּיהָ וְאֶת מִלְקָחֶיהָ וְאֶת מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲנָשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם: (י) וְנָתַנוּ אֹתָהּ וְאֶת כָּל כְּלֵיהָ אֶל מִכְסָּה עוֹר תַּחַשׁ וְנָתַנוּ עַל הַמוֹט:

הדר זקנים

(י) ונתנו על המוט. ולא תלויה תחתיו לפי שהמנורה גבוהה י"ח טפחים פן תגרר לארץ:

8. שמות* פרשת תרומה (פרק כה פסוק י

(י) וְעִשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם וְחֹצֵי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי רִחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: (יא) וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תַּצְפִּנּוּ וְעִשִּׂיתָ עָלָיו זֶר זָהָב סָבִיב: (כג) וְעִשִּׂיתָ שְׁלֹחַן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם אַרְכּוֹ וְאִמָּה רִחְבוֹ וְאִמָּה וְחֹצֵי קִמְתּוֹ: (כה) וְעִשִּׂיתָ

17. אסתר פרק ג פסוק ח

(ח) ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפזר בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיקה שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שוה להניחם:

18. אור חדש אסתר פרק ג פסוק ח

ודתיהם שונות מכל עם (אסתר ג, ח) זהו השלישי שהוא קלוקל להם שיש להם חקים אשר אין טעם והבנה להם כמו כל החקים שבתורה ואינם כמו דת נימוסית אשר הוא תקון המלך כדי לקיים קבוץ המדינה ותקון זה אינם עושים ולכך אמר ולמלך אין שוה להניחם (שם) כי המלך הוא תקון העם והם אינם נמשכים אחר התקון הזה הוא דת המלך בנימוסין שסדר המלך והוא תקון המדינה אבל אלו אין להו תקון רק מקולקלים מצד שלשה דברים האחד שהם עם והם מפורדים ואינם ביחד והשני שהם אחד והם מפורדים ומחולקים והג' כי דתיהם שונות מכל עם ואין להם דת נימוסית שהוא תקון המדינה לכך הם מקולקלים

ארון שולחן ומזבח – כלים מיוחדים לישראל

19. שמות רבה *וילנא* פרשת תרומה (פרשה לד סימן ב

א"ר שמעון בן יוחאי ג' כתרם הם, כתר מלכות וכתר כהונה וכתר תורה, כתר מלכות זה השלחן דכתיב בו זר זהב סביב, כתר כהונה, זה המזבח דכתיב בו זר זהב סביב, וכתר תורה זה הארון דכתיב בו זר זהב, למה נכתבים זר ונקראים זר אלא לומר לך אם אדם זוכה נעשים לו זר ואם לאו זר

20. כלי יקר שמות *פרשת תרומה* (פרק כה פסוק י

אבל השולחן המרמז לכתר מלכות, ולכל הצלחות האנושיות אשר ישראל זוכין להם משולחן גבוה, היו אמותיו קצתם שלימות כי כל משכיל ישמח בחלקו וידמה בנפשו כאילו יש לו כל ואינו חסר לנפשו מאומה שכן יעקב אמר יש לי כל

21. שמות *פרשת תצוה* (פרק ל פסוק א

ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אתו: רמב"ן

ועשית מזבח מקטר קטורת - הנה מזבח הקטרת מן הכלים הפנימיים היה, ראוי שיזכירנו עם השולחן והמנורה שהוא מונח עמהם, וכן הזכירם במעשה בפרשת ויקהל

22. ספורנו שמות *פרשת תצוה* (פרק ל פסוק א

ולא הזכיר זה המזבח עם שאר הכלים בפרשת תרומה, כי לא היתה הכונה בו להשכין הא-ל יתברך בתוכנו, כמו שהיה הענין בשאר הכלים, כאמרו ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו (לעיל כה, ח - ט), גם לא היה ענינו להוריד מראה כבודו בבית, כענין מעשה הקרבנות, כאמרו ונועדתי שמה לבני ישראל (שם כט, מג) וכן העיד משה רבינו באמרו זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, וירא אליכם כבוד ה' (ויקרא ט, ו). אבל היה ענין זה המזבח לכבד את הא-ל יתברך אחרי בואו לקבל ברצון עבודת עמו בקרבנות הבקר והערב, ולשחר פניו במנחת קטרת, על דרך הבו לה' כבוד שמו, שאו מנחה ובאו לפניו (דהיי"א טז, כט):

אלא שעם מצד ערכן של ישראל היא אפשר להיות חיים כאלה מתמידים אם היו שומרים מעלתם, ואם היה ההכרח נותן לרדת מפני החטא, הלא אין מקום ההכנה של האורה החיצונה, שאינה באה כ"א מפני הכרח של ירידה, במקום הקודש, להיות לסדר עבודה וקביעות קדושה. אמנם צריך עדות לכל באי עולם שהשכינה שרויה בישראל. רק ע"י החיבור של האורה החיצונה אל האורה הפנימית, יש יחש לישראל עם כל העולם כולו. העמים שיגיעו למדרגה יפה בהתפתחותם הטבעית, יכירו את ההוד וההדר, את הקדושה והתפארת, שיש בתוה"ק ובדרכיה, וישובו לאחוז בדרכי ד' הישרים ובדעת אלקים הטהורה המתפרשת ע"י אורן של ישראל. מה שא"כ אם האורה החיצונה לא היתה נהוגה בישראל, אז היה היחש של עמים זולתם אליהם נפסק לגמרי. כי את המאור הפנימי שבתורה, שלא יוכל להתפשט ג"כ במאור חיצוני של חיי נועם ותרבות, לא יוכלו לקבל, ולא היתה העדות מגעת לתועלתה לכל באי עולם. אמנם ע"י האורה החיצונה המצטרפת אל הפנימית, המכשרת את ישראל לחיות יחד עם תוה"ק חיים טבעיים מפותחים, חיים מדיניים הגונים, שהוא אור הקרוב אליהם, באור זה יראו אור להכיר ג"כ לפי כחם, אור האלקי הפנימי. רק בזה תתמלא ההגדה של העדות לכל באי עולם, שהשכינה שורה בישראל.

13. דברים *פרשת ואתחנן* (פרק ד פסוק ה . ז

(ה) ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צונו ה' אלקי לעשות כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה: (ו) ושמרתם ועשיתם כי הוא חקמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה: (ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו:

14. רש"י דברים *פרשת ואתחנן* (פרק ד פסוק ו

(ו) ושמרתם - זו משנה: ועשיתם - כמשמעו: כי הוא חכמתכם ובינתכם וגו' - בזאת תחשבו חכמים ונבונים לעיני העמים:

15. העמק דבר דברים *פרשת ואתחנן* (פרק ד פסוק ו

ואמרו רק עם חכם ונבון וגו'. שיהיו יכולים עפ"י י"ג מדות אלו לעמוד על ביאורי מצות התורה, מה שבאמת אי אפשר רק ע"י המשפטים שבא ע"י כח התלמוד, וזה אין בכח אוה"ע בשום אופן להשיג כדכתיב ומשפטים בל ידעום, וכמו שביארנו בס' ויקרא י"ח ה' מקרא זה על הליכות התלמוד:

16. חכמה ומוסר חלק ב סימן רפ"ט

הקשיתי אטו בשביל העמים יש לשמור ולעשות התורה? הלא בשביל הקדוש ברוך הוא יש לשמור ולעשות. אבל הפי' כך הוא: הן ידוע כי לקיום התורה צריך האדם להיות גם חכם במילי דעלמא. כמו שכתב הגר"א ז"ל על הדין שצריך להיות יודע בהוויות העולם. וגם אז"ל (חולין נז ע"ב) על ר"ש בן חלפתא שעסקן בדברים הי'. ואות לזה שהע"ה שידע הכל וחקר הכל. וא"כ שמא תאמר כי דרך האשכנזים הוא דרך התורה, מקודם לילך בגימנאזיום ובאוניווערסיטעט כדי להתחכם להיות איש בקי במילי דעלמא ואח"כ יתכשר ללמוד תורה לכן אמר מרע"ה "ושמרתם ועשיתם", "הפוך בה והפוך בה דכולא בה", (אבות ה'), גם במילי דעלמא, להתחכם להיות איש בדרך ארץ, ג"כ תמצא בה. וזהו "ושמרתם ועשיתם", וזה יביא אתכם לדעת גם חכמת העמים להיות חכם זולת חכמת התורה גם בחכמת העמים, גימנאזיום ואוניווערסיטעט, "כי היא חכמתכם ובינתכם" גם "לעיני העמים" אשר הם לומדים בבתי ספר שלהם, ואתה תתחכם בהם מן התורה.

סיכום:

בין המנורה לשאר כלי המשכן הפנימיים יש כמה הבדלים מהותיים. תפקידה של המנורה היא "עדות לבאי עולם ששורה שכינה בישראל" לכן המנורה היא סמל למאבק מול ישראל. המנורה באה לומר לישראל שהקב"ה חפץ שגם לישראל יהיה סדר עולמי אלא שאת הסדר העולמי הם ילמדו מתוך התורה ולא מהעמים ומתוך כך הגויים יסתכלו על ישראל בהערצה כנאמר "ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה"

